

GENT BUITEN GENT

Af en toe verschijnt er iets in de media over streken buiten of zelfs ver buiten onze stad, waarin de plaatsnaam Gent, al of niet onder de vorm van Gand of Ghent, opvalt. De berichtjes suggereren niet zelden dat het om iets unieks gaat. Onterecht: er zijn heel wat plaatsen en plaatsjes die de naam Gent dragen. In deze kleine bijdrage zetten we ze op een rijtje.

Ghent in the USA

De meeste lezers van Ghendtsche Tydinghen weten dat er ook in de Verenigde Staten een Ghent bestaat. Weinigen beseffen dat er drie, misschien zelfs vier plaatsjes in dat grote land te vinden zijn, die hun naam ontleen aan onze stad: een in Minnesota - het best gekende omdat Vlaamse inwijkelingen daar enkele tradities uit hun oude vaderland probeerden in stand te houden; een in de staat New York, de grootste, en nog een veel kleiner plaatsje in Kentucky. Geert Mak laste een boeiende episode in over Ghent in Minnesota in zijn recent verschenen succesboek 'Reizen zonder John'. Hij plaatst de teloorgang van de lokale Vlaamse traditie in het kader van het onherroepelijk verdwijnen van de oude boerenmaatschappij, iets wat hij eerder al op aangrijpende wijze beschreef in Friesland. Nu woont er nog één Vlaamse familie. Er is nog een echte, maar kwijnende bolderscafé. De uitbaters weten van toeten noch blazen.

Sas van Gent - Maagd van Gent in Zeeuws Vlaanderen, Nederland.

Veel bekender is natuurlijk Sas van Gent, even voorbij onze noordergrens. Daar bouwden de Gentenaars in de jaren 1500, niet zonder technische moeilijkheden, een voor die tijd grootse zeesluis op eigen (nieuw verworven) bodem. Je vindt ze uitgebreid beschreven en geïllustreerd in het grote werk 'Gent op de wateren en naar de zee' (J. Decavele, Gent, 1976).

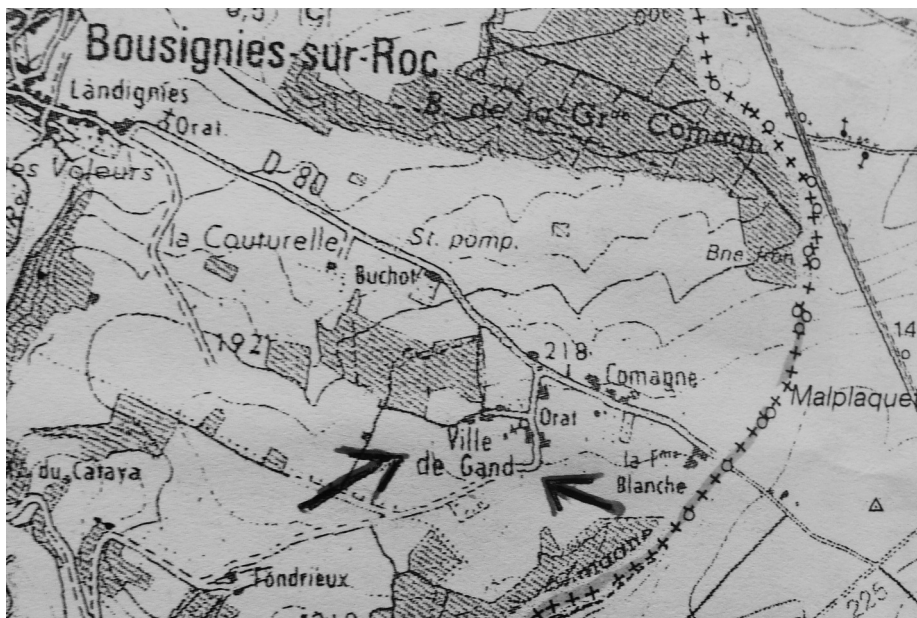
Niet zo ver daarvandaan ligt een gehucht dat de trotse naam Maagd van Gent draagt. Het is half Belgisch (gemeente Sint-Laureins) - half Nederlands (gemeente Sluis). Het bestaat uit niet veel meer dan een weg lopend op de grens. Het grootste gedeelte van de bebouwing, meestal dijkhuisjes, hoort bij België. Wat ten noordoosten van de weg ligt is Nederlands. De dijk, de Vrije Dijk, werd in 1664 aangelegd. De Maagd van Gent dankt haar (zijn?) naam aan een herberg die daar stond en dat etablissement zelf zou die ontleend heb-

ben aan een bewapend koopvaardij-schip. Droeg dat schip op de boeg een maagdenbeeld gelijkend op dat van onze (nieuwe) barge?

Ville de Gand, Bousignies-sur-Roc, Dép. Nord, Frankrijk

Vrijwel onbekend is het piepkleine gehuchtje Ville de Gand - niet veel meer dan twee hofsteden aan een poel. Franse stafkaarten duiden het aan in de wijk Comagne van de gemeente Bousignies, dicht bij de Belgisch-Franse grens, op een paar kilometer van de beter bekende Gallo-Romeinse brug van Montignies-Saint-Christophe (België). Volgens inlichtingen destijds verstrekt door een medewerker van de Société archéologique et historique de l'arrondissement d'Avesnes is de naam afkomstig van een landelijk cafeetje, een 'cabaret', dat met de naam Ville de Gand pronkte.

Dat die naam daar terecht kwam moet ons niet zo erg verwonderen. Het gebied behoorde destijds tot de Zuidelijke Nederlanden als onderdeel van Henegouwen. Grootgrondbezitters en machtige heren waren er de leden van

de familie de Croy. Twee nederzettingen werden klaarblijkelijk ooit door Vlamingen bewoond. Men vindt een 'Flamengrie' bij Bavay en een andere bij Avesnes.

Het gehuchtje Ville de Gand stelt nauwelijks iets voor, maar het is rustig en

schilderachtig. De streek is heel mooi. De gemeente verwierf in de jaren 1800 een zekere faam omwille van de marmerwinning: vandaar Bousignies-sur-Roc.

Gand - Ganda, Alto Adige, Südtirol, Italië

Een toevallige ontdekking in Italiaans Tyrol (Duitssprekend gebied, een tiental km. van de Zwitserse grens): het plaatsje Ganda (in het Italiaans) of Gand (in het Duits), een vakantie- en skioord in het Martelltal (Val Martello - Val Venosta). Het hierbij gevoegde kaartje toont de ligging van Gand - Ganda in dit dal.

Taalkundig is dit een interessant geval. In tegenstelling tot alle hierboven beschreven plaatsnamen, kan het niet anders dan dat de benaming volkomen onafhankelijk van die van 'ons' Gent ontstond. Een inwoner wist te vertellen dat de naam 'monding' betekent en dat hij verwijst naar twee riviertjes die daar inderdaad samenlopen.

Geen betrouwbaarder gids in dergelijke zaken dan Maurits Gysseling, die de betekenis van de plaatsnaam Gent als 'samenvloeiing, monding' uitvoerig illustreert. In diens 'Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen' (Antwerpen, 1954) vinden we een hele reeks vroege vermeldingen die aangeven dat de oudste vorm Gand is. De reeks vangt aan in 694 (bewaard gebleven in kopie uit 941) en de vroege jaren 700 en strekt tot aan het einde van het eerste millennium (980).

In het Nederlands is dit al vroeg geëvolueerd tot Gend (in 880 zo geschreven). Gandavum en Gandensis (van Gand) zijn latinisering, vondsten van Latijn schrijvende monikken. Ganda is een Oudnederlandse datief enkelvoud van Gand: 'in Gand' dus. De abdijsnaam Ganda (later Sint-Baafs) betekent derhalve eveneens 'in Gent'.

Het Frans heeft dus de oude vorm beter bewaard dan het Nederlands. Dat is een veel voorkomend fenomeen bij plaatsnamen. De woorden 'slijten' door het gebruik bij de lokale bevolking. Een sprekend voorbeeld daarvan is Brussel. Het Franse Bruxelles bewaart beter de Oudnederlandse vorm Broekzele van de plaatselijke Broekzelenars.

Bernard en Françoise Cruyt, Luc Devriese
Met dank aan Adrien Brysse die de kaartjes bewerkte